

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง กรุงเทพมหานครกับการส่งเสริมบทบาทมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์
ด้านการศึกษาเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาสังคม

จัดทำโดย นางสาวสุชานาถ กลิ่นประชา
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง กรุงเทพมหานครกับการส่งเสริมบทบาทมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์
ด้านการศึกษาเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาสังคม

จัดทำโดย นางสาวสุชานาถ กลิ่นประชา
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับกลาง รุ่นที่ ๑๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา
ว่าที่ร้อยตรี
(ภาณุพงษ์ สุทธิสาร)
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ
สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

มูลนิธิเป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานโดยมิได้มุ่งหวังผลกำไร (NON – PROFIT ORGANIZATION) เป็น การดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ สังคมและประเทศชาติ หากมูลนิธิดำเนินการตามขอบข่าย ของวัตถุประสงค์การจัดตั้งแล้ว จะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือ ศรัทธาและชื่อเสียงอย่างกว้างขวาง ในทาง กลับกันมูลนิธิอาจนำมาซึ่งฐานอำนาจอื่นๆ ได้ เช่น ทางการเมือง ทางสังคม ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันมีบุคคล หรือกลุ่มบุคคลนิยมจัดตั้งองค์กรมูลนิธิขึ้นมา ดังสถิติของกระทรวงมหาดไทยมีการจดทะเบียนมูลนิธิ ที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ มีจำนวน ๖,๗๔๓ มูลนิธิ ซึ่งในจำนวนนี้มี มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษามากกว่าร้อยละ ๕๐ การบริหารจัดการของมูลนิธิต้องดำเนินการ ตามกฎระเบียบของทางราชการและข้อบังคับของแต่ละมูลนิธิเอง โดยมีทรัพย์สินอันเป็นกองทุนดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์การจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิ ซึ่งในบางครั้งมูลนิธิประสบปัญหา ในการดำเนินการ พบว่ามีปัจจัยที่ทำให้มูลนิธิดังกล่าวสูญเสียโอกาสที่จะดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์ อย่างที่ตั้งใจไว้ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ข้อกฎหมาย และดำเนินการผิดวัตถุประสงค์ ทำให้กิจกรรมบางอย่างไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องยกเลิกไป ประกอบกับการที่มูลนิธิเป็นนิติบุคคลดำเนิน กิจกรรมเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงกับใคร อาจทำให้เกิดความโดดเดี่ยว ไม่มีพวกพ้องและที่ปรึกษาในการช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน

กรุงเทพมหานครในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบงานมูลนิธิใน ขั้นตอนการจดทะเบียนจัดตั้ง จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อบังคับ โดยเป็นผู้พิจารณากลับกรอง ความถูกต้องและความเหมาะสมตรงตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเสนอความเห็นไปยังนายทะเบียน มูลินิธีนั้น ซึ่งกรุงเทพมหานครสามารถสนับสนุนส่งเสริมบทบาทและเข้าช่วยเหลือมูลนิธิเหล่านี้ให้สามารถฝึก กำลังช่วยเหลือกับทำงานด้านการศึกษาอันเป็นสาธารณประโยชน์ให้เข้มแข็งได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงได้ศึกษา เรื่อง กรุงเทพมหานครกับการส่งเสริมบทบาทมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ ด้านการศึกษาเพื่อร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนาสังคม โดยศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาใน การดำเนินงานของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร หาปัจจัยและแนวทาง ส่งเสริมให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครมีการร่วมมือเป็นเครือข่ายในการ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ รวมทั้งให้องค์กรมูลนิธิได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างกันในการ ทำงานด้านการศึกษาอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมินผล โดยทอดแบบสอบถามให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา รวบรวมวิเคราะห์เพื่อที่จะนำเอากลยุทธ์ในการ แก้ไขปัญหาไปสู่การปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่ เขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ๑) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของมูลนิธิมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อบังคับของมูลนิธิในจำนวนปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนมูลนิธิที่มีอยู่ทั้งหมด และ ๒) ช่องทาง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อมูลเบื้องต้นของมูลนิธิส่วนใหญ่ได้รับจาก เอกสารทางราชการ ซึ่งเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้ยากและช้า ไม่สะดวกต่อการค้นหา และร้อยละของมูลนิธิที่มี วัตถุประสงค์ด้านการศึกษาที่เห็นด้วยว่าการรวมตัวเป็นเครือข่ายจะทำให้มีการทำงานด้านการศึกษาและพัฒนา สังคมมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในระดับมาก-มากที่สุด > ๘๐% (ได้ค่าร้อยละ ๘๑.๐๘) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ การดำเนินการของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนา สังคมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยและแนวทางส่งเสริมให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครมีความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในการดำเนินการที่เป็นสาธารณประโยชน์ ได้แก่ กรุงเทพมหานครต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือด้านข้อมูลของแต่ละมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เรื่องเดียวกันในการนำเข้าสู่ระบบที่สะดวกในการสืบค้น

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา ได้แก่

๑) กรุงเทพมหานครต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือของแต่ละมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครให้ร่วมมือกันเป็นเครือข่าย เช่น จัดกิจกรรมให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครได้ทำงานร่วมกันเพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการพบปะและรวมตัวเป็นเครือข่าย เป็นต้น ส่งเสริมสนับสนุนให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษารวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาสังคม อาจเริ่มจากเครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และค่อยๆ พัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งขึ้นมีวัตถุประสงค์ครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินงานของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา

๒) พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารสำหรับเครือข่ายมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของมูลนิธิในทุกมิติให้ทุกฝ่ายทุกภาคส่วนได้เข้ามาสืบค้นและใช้ข้อมูลร่วมกันได้

๔) พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึงระหว่างกรุงเทพมหานครกับมูลนิธิ ให้หลากหลายช่องทาง เช่น จัดทำแอปพลิเคชัน ไลน์ เฟสบุ๊ก สายด่วน ฯลฯ

๕) ควรมีการพัฒนาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของมูลนิธิมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ การดำเนินงานเกี่ยวกับมูลนิธิ โดยจัดการอบรมให้ความรู้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรผู้บริหารมหานครระดับกลาง (บนก.) รุ่นที่ ๑๗ ระหว่างวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ - ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ประกอบวิชาการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ว่าที่ร้อยตรีภาณุพงษ์ สุทธิสาร ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์บริหารจัดการ สำนักยุทธศาสตร์ และประเมินผล อาจารย์ที่ปรึกษาการจัดทำรายงานที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการสำรวจความคิดเห็นทำให้สามารถจัดทำรายงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่อำนวยความสะดวกและประสานงานอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้การจัดทำรายงานมีความเรียบร้อยรวดเร็ว

นางสาวสุชานาถ กลิ่นประชา

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร

กิตติกรรมประกาศ

หลักการและเหตุผล

๑

สภาพการณ์/สภาพปัญหา

๑

การนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา

๒

แนวทาง/ข้อเสนอในการแก้ปัญหา

๗

วัตถุประสงค์

๘

เป้าหมาย

๘

ปัจจัยความสำเร็จ

๘

นิยามศัพท์

๙

ขั้นตอนการปฏิบัติ/ผู้รับผิดชอบ

๙

งบประมาณ

๙

แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

๙

การประเมินผล และข้อเสนอแนะ

๑๐

บรรณานุกรม

๑๔

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล

ชื่อเรื่อง กรุงเทพมหานครกับการส่งเสริมบทบาทมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเพื่อร่วมเป็น เครือข่ายพัฒนาสังคม

หลักการและเหตุผล

สถานการณ์/สภาพปัญหา

มูลนิธิเป็นองค์กรที่มีการดำเนินงานโดยมิได้มุ่งหวังผลกำไร (NON – PROFIT ORGANIZATION) เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ สังคมและประเทศชาติ หากมูลนิธิดำเนินการตามขอบข่ายของวัตถุประสงค์การจัดตั้งแล้ว จะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือ ศรัทธาและชื่อเสียงอย่างกว้างขวาง ในทางกลับกันมูลนิธิอาจนำมาซึ่งฐานอำนาจอื่นๆ ได้ เช่น ทางการเมือง ทางสังคม ซึ่งในสังคมไทยปัจจุบันมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนิยมจัดตั้งองค์กรมูลนิธิขึ้นมามาก ดังสถิติของกระทรวงมหาดไทยมีการรับจดทะเบียนมูลนิธิที่ตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ มีจำนวน ๖,๗๔๓ มูลนิธิ ซึ่งในจำนวนนี้มีมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษามากกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนมูลนิธิทั้งหมดที่ขอจดทะเบียน นอกนั้นเป็นมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วรรณคดี และสาธารณประโยชน์อื่นๆ การบริหารจัดการของมูลนิธิต้องดำเนินการตามกฎหมายระเบียบของทางราชการและข้อบังคับของแต่ละมูลนิธิเอง โดยมีทรัพย์สินอันเป็นกองทุนดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์การจดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิ ซึ่งในบางครั้งมูลนิธิประสบปัญหาในการดำเนินการ พบว่ามีปัจจัยที่ทำให้มูลนิธิดังกล่าวสูญเสียโอกาสที่จะดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างที่ตั้งใจไว้ เนื่องมาจากปัจจัยและสาเหตุต่างๆ เช่น ด้านระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๔๙ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ) พ.ศ. ๒๕๓๕ ประมวลรัษฎากร กฎกระทรวงมหาดไทย ต่างๆ เหล่านี้ หากมูลนิธิขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ข้อกฎหมาย และดำเนินการผิดวัตถุประสงค์ นอกจากจะมีความผิดตามระเบียบกฎหมายนั้นๆ แล้ว อาจทำให้กิจกรรมบางอย่างไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องยกเลิกไป ประกอบกับการที่มูลนิธิเป็นนิติบุคคลดำเนินกิจการเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงกับใคร สามารถดำเนินการไปโดยตัวเองตามข้อบังคับที่กำหนดขึ้น เมื่อเกิดปัญหาอาจทำให้เกิดความโดดเดี่ยว ไม่มีพวกพ้องและที่ปรึกษาในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

กรุงเทพมหานครในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยที่รับผิดชอบงานมูลนิธิในขั้นตอนการรับจดทะเบียนจัดตั้ง จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อบังคับ โดยเป็นผู้พิจารณากลับกรองความถูกต้องและความเหมาะสมตรงตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเสนอความเห็นไปยังนายทะเบียนมูลนิธินั้น นับเป็นเรื่องที่ดีที่กรุงเทพมหานครจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมบทบาทและเข้าช่วยเหลือมูลนิธิเหล่านี้ให้สามารถนึกกำลังช่วยเหลือการทำงานด้านการศึกษาอันเป็นสาธารณประโยชน์ให้เข้มแข็ง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ของกรุงเทพมหานครในการตั้งองค์กรและภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เมื่อพิจารณาถึงกลไกที่กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยโดยเป็นเจ้าพนักงานซึ่งจะเข้าถึงตัวมูลนิธิได้โดยง่ายประการหนึ่ง และการที่มูลนิธิต่างๆ เหล่านี้เป็นจิตอาสาที่ช่วยเหลือสังคมอยู่แล้ว จึงเป็นโอกาสที่จะสนับสนุนพวกเขาให้ทำงานตรงตามเป้าประสงค์ของเขา ประกอบกับพิจารณาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาในฐานะเจ้าหน้าที่พบว่ามูลนิธิต่างๆ ยังมีปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการและต้องการความช่วยเหลือทั้งจากภาครัฐและทุกภาคส่วน ในด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ดังนั้นการติดต่อสื่อสารระหว่างกรุงเทพมหานครกับมูลนิธิหากเราทำให้เป็นให้เกิดการร่วมตัวเป็นเครือข่ายของมูลนิธิ ทั้งนี้ได้โดยกรุงเทพมหานครจะรวบรวมข้อมูลของแต่ละมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านเดียวกันคือด้านการศึกษาได้เข้ามาร่วมมือกันทำงานของเขาอย่างเต็มที่โดยมิได้ไปเพิ่มงานให้เขา โดยจัดทำฐานข้อมูลที่เข้มแข็งครบถ้วนเพื่อรองรับการขยายเครือข่ายของมูลนิธิเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่ง ประกอบกับการศึกษากรอบทฤษฎี ฐานข้อมูลและสัมภาษณ์เชิงลึกโดยทอดแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครตามที่

กฎหมายกำหนด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ซึ่งจะได้ข้อสรุปแนวคิดที่เราต้องการจะทำให้มูลนิธิสามารถร่วมกันทำคุณประโยชน์แก่สาธารณะตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งมูลนิธิ

การนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๑) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท ๒) แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

๑.๑ ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ การกระทำของมนุษย์ที่อยู่ในสังคม โดยมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ (๒๕๔๒ : ๖๐๒) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำตามบท การร่ำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๓๒ : ๓๑๕) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

สุพัตรา สุภาพ (๒๕๔๐, หน้า ๒๖) บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพบุคคล บทบาทเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกของตน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือหวังว่าจะทำหรืออาจเป็นไปได้ตามที่ตนเองอยากกระทำ บทบาทจึงเป็นทั้งเรื่องส่วนตัว และเป็นเรื่องส่วนรวม ซึ่งบทบาทของแต่ละคนอาจเป็นผลมาจากปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพของบุคคลที่ประกอบด้วยความคิดหวังต่างๆ จากสังคม

๑.๒ ประเภทของบทบาท

อัลพอร์ท (Allport อ้างถึงใน สุภา สกลเงิน ๒๕๔๕, หน้า ๑๕-๑๖) ได้ให้แนวคิดอันเกี่ยวกับบทบาท ดังนี้

๑) บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role-Expectations) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดให้แก่บุคคลในสังคมที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพต่างๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่คนส่วนใหญ่ในสังคมคาดหวังให้สมาชิกของสังคมได้แสดงออก

๒) บทบาทที่อยู่ในความคิด (Role-Conception) เป็นบทบาทที่แต่ละคนคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร จึงได้กำหนดบทบาทในรูปแบบของตนเอง ซึ่งบทบาทที่ตนเองกำหนดขึ้นนั้น อาจจะมีลักษณะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมคาดหวังก็ได้

๓) บทบาทที่ยอมรับ (Role-Acceptance) เป็นบทบาทที่บุคคลเลือกจะยอมรับหรือปฏิเสธลักษณะบทบาทที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่อยู่ในความคิด

๔) บทบาทที่แสดงออก (Role-Performance) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้แสดงออก ซึ่งมีลักษณะหลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างในแต่ละบุคคล ฯลฯ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (๒๕๒๕, หน้า ๕๖-๕๗) ได้สรุปทฤษฎีบทบาทดังต่อไปนี้

๑) ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

๒) ทฤษฎีบทบาทของนาเดล (Nadel's Role Theory) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ๓ ลักษณะ คือส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครู ต้องพูดเก่ง หรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคณไข และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดให้เป็นเป็นสมการ ได้ดังนี้

$P = f(a, bc...)$

ถ้ากำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วนอย่างน้อย ๓ ส่วน ขึ้นไปจนถึง n ส่วน

๓) ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น

๔) ทฤษฎีบทบาทของกัสคิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน คือ ผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

Linton (Linton อ้างถึงใน สุภา สุกุลเงิน, หน้า ๑๔-๑๕) ได้ให้แนวคิดทฤษฎี บทบาทไว้ว่าการที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ได้ดีหรือไม่ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

๑) ลักษณะของสังคมหรือชุมชน

๒) วัฒนธรรม ประเพณีและความปรารถนาของสังคมที่เกี่ยวข้อง

๓) บุคลิกภาพและความจำเป็นของบทบาท

สรุปได้ว่า เป็นพฤติกรรมของแต่ละคนที่เปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งที่ได้รับทางสังคมไม่เหมือนกัน บทบาทจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสังคมที่อยู่ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

๒. แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

๒.๑ ความหมายของเครือข่าย

กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย (๒๕๔๖) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายไว้ ดังนี้ เครือข่าย คือ การเชื่อมระบบความประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการตามวัตถุประสงค์

เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือระเบียบโครงสร้างที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ

Paul Starkey (๑๙๙๗) ให้ความหมายของ "เครือข่าย" ว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง

Adam Burke (๑๙๙๙: หน้า ๗๖-๗๙) กล่าวว่า การที่เครือข่ายดำรงอยู่ได้ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นศูนย์รวมของการสนับสนุนเพื่อให้เกิดประโยชน์จากการมีประสบการณ์แตกต่างกัน เพื่อเป็นช่องทางสำหรับแหล่งทุน เครือข่ายเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายด้วยเป้าหมาย ๒ ประการ คือ ๑. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน ๒. เพื่อเป็นช่องทางสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน

๒.๒ องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย

เสถียร จิรรังสิมันต์ (๒๕๔๙) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

๑) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่าย ที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยแต่ละหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันตามหลักธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพา อาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่องเพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้นหน่วยชีวิตหรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

๒) จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากว่าบุคคล กลุ่ม องค์กรมารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุด มุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๓) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลจะมารวมกันนั้น สิ่งที่จะยึดโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น และการที่คนจะมารวมกลุ่มเป็นองค์กรเครือข่ายได้นั้น นอกจากจะมีความสนใจหรืออุปนิสัยใจคอที่คล้ายคลึงกันแล้ว บุคคลยังต้องมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม กล่าวคือ เมื่อพวกเขาเห็นปัญหาหรือต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จิตใจที่มุ่งมั่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ย่อมเป็นแรงขับเคลื่อนที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์และการค้นหาวิธี เพื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ รวมทั้งแสวงหาแนวร่วมจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรองหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จนกลายเป็นองค์กรเครือข่ายที่ทุกฝ่ายต่างก็มีความไว้วางใจต่อกัน ทั้งนี้ เพราะความเป็นเครือข่ายนั้น สามารถที่จะตอบสนองกระบวนการแก้ไขปัญหามากกว่า

๔) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่จะขาดมิได้ก็คือการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันและพึ่งพากันมากขึ้น นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากร เพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุ ถึงเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นทั้งแนวคิด กระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูลที่ต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจากการมีส่วนร่วมแล้ว พัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้าๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้น การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนจึงเสมือนกลไกที่เป็นแรงผลักดันให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

๕) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน โดยกระบวนการสื่อสารนั้น จะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงาน และช่วยรักษาสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องเช่นนี้เป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญของเครือข่าย ถ้าระบบความสัมพันธ์มิได้รับการตอบสนองหรือขาดการติดต่อแล้ว ความเป็นเครือข่ายก็อยู่ในภาวะที่เสื่อมถอย ดังนั้นการพัฒนาระบบเครือข่ายจะต้องยึดหลักการของความสัมพันธ์และการสื่อสาร ระหว่างกัน โดยมีกิจกรรมและข้อมูลเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของเครือข่ายนั้นๆ

๔.๓ การสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ ในทัศนะของ Starkey การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันที่ต่างก็มีความเป็นอิสระ มากกว่าทำให้เกิดการคับคั่งสมาคมแบบฟุ้งฟิง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การถ่ายทอดข่าวสารทางสื่อสารมวลชน การส่งนิตยสารจดหมายข่าวให้กับสมาชิก เหล่านี้ไม่ใช่เครือข่าย เครื่องมือของการสื่อสารมวลชนอาจนำมาใช้ในเครือข่ายได้ แต่การใช้เครื่องมือเหล่านี้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการสร้างเครือข่ายดังนั้น เครือข่ายจึงไม่ใช่การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อเท่านั้น แต่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน

๔.๔ ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย

เครือข่ายในการพัฒนาจะไม่จำเป็น ถ้าคนหรือองค์กรมีการติดต่อสัมพันธ์กันกับคนหรือองค์กรในสาขาเดียวกันทั้งแนวดิ่งและแนวราบอยู่แล้วเป็นอย่างดี (เช่น มีการติดต่อกันระหว่างหน่วยงานวิจัย หน่วยงานพัฒนา หน่วยงานฝึกอบรม หน่วยงานส่งเสริมและหน่วยงานสนับสนุนโครงการพัฒนาชนบท) หรือองค์กรต่าง ๆ ทราบถึงสิ่งที่เป็นจริงเกี่ยวกับนโยบาย ผลการวิจัยและการดำเนินงานในที่ต่าง ๆ ทราบถึงแหล่งวิชาการ แนวทางการพัฒนาทางการบริหาร สังคมเศรษฐกิจต่าง ๆ ของประเทศ รวมทั้งข้อดีข้อเสียของแต่ละแหล่งและแต่ละแนวทางการพัฒนา มีทรัพยากรที่จะดำเนินงานของตนเอง สามารถร่วมมือกับเพื่อนในวงการเดียวกันในหนทางที่องค์กรของตนจะได้รับประโยชน์ หรือทำให้รัฐบาล องค์กรและชุมชนรับฟังข้อเสนอแนะขององค์กรของตนได้อยู่แล้ว แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้น หน่วยงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานพัฒนาเอกชนหรือหน่วยงานพัฒนาของรัฐ ต่างหน่วยต่างทำงานกันไปไม่เคยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ทำงานคล้ายคลึงกัน ยุ่งอยู่กับการแก้ปัญหาวันต่อวันเพื่อให้หน่วยงานของตนอยู่รอด มีการทำงานซ้ำซ้อนกันในพื้นที่เดียวกัน แต่ละหน่วยงานก็มีการส่งข่าวสารข้อมูลไหลเวียนกันอยู่ภายในหน่วยงานของตน และข้อมูลข่าวสารมีค่อนข้างจำกัดการทำงานใช้กรอบความคิดหรือหลักการเฉพาะที่เคยใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง พัฒนาในสาขาแคบ ๆ และเป็นไปตามนโยบายขององค์กร หรือแม้แต่องค์กรชุมชนในหมู่บ้านเดียวกันก็ต่างกลุ่มต่างทำงานของตนไปไม่เคยติดต่อช่วยเหลือกิจการของกันและกัน ไม่เคยให้คำปรึกษาหารือซึ่งกันและกันก็มียุ่อยู่มากมาย เมื่อเป็นเช่นนี้ ในยามที่ต้องการเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งอาจเป็นปัจจัยนำเข้า เทคโนโลยี การฝึกอบรม แนวความคิดในการวิจัย ข้อเสนอโครงการหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการพัฒนา บุคคลหรือองค์กรก็จะใช้สิ่งต่าง ๆ ที่พอจะหาได้ ใกล้เคียง และอาจมีการออกแบบใหม่หรือสร้างขึ้นใหม่ถ้าจำเป็น ซึ่งต้องเสียเวลาค้นหายาวนาน เครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานหรือองค์กรของตน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน

๔.๕ ประเภทและรูปแบบของเครือข่าย ได้แก่

๑. เครือข่ายเชิงพื้นที่ (area network) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายนำทางและเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงพื้นที่ สามารถจัดได้หลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ การแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ

๒. เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (issue network) หมายถึง เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องลักษณะและ

โครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม สามารถแบ่งได้อย่างมากมายตามประเด็นกิจกรรม และความสนใจที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยไม่ ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิบัติการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ ฯลฯ

๓. เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ หมายถึง เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าวมุ่งเน้น การดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้นๆ ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายประเภทนี้ สำหรับสังคมไทยอาจแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ได้ ๔ ภาคส่วนใหญ่ๆ ได้แก่

๓.๑ เครือข่ายภาครัฐ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เครือข่ายองค์กรอิสระของภาครัฐ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สถาบันที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

๓.๒ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เช่น สมาหุการการค้า สมาอุตสาหกรรม สมาคมผู้ส่งออก เครือข่าย SME ฯลฯ

๓.๓ เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายเพื่อนตะวันออก เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ เครือข่ายด้านแรงงานสวัสดิการสังคม เครือข่ายมูลนิธิ YMCA ฯลฯ

๓.๔ เครือข่ายภาคประชาชน เช่น เครือข่ายปราชญ์อีสาน เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายสมัชชาคนจน เป็นต้น

๔.๖ รูปแบบของเครือข่าย

เครือข่ายมีรูปแบบมากมาย และมีบางคนพยายามจำแนกโดยใช้คุณลักษณะของสมาชิก พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์ และโครงสร้างของเครือข่าย เป็นเกณฑ์

- คุณลักษณะของสมาชิก

เครือข่ายอาจจำแนกตามประเภทของสมาชิก เช่น ชาวนา นักวิจัย หรือวิศวกร บางคนรวมคนที่ทำงานในระดับเดียวกันเป็นประเภทเดียวกันหรือนั้นเครือข่ายแนวราบ เช่น เครือข่ายชาวนา (ประกอบด้วยคนที่เป็ชาวนาเท่านั้น) บางคนก็รวมคนที่ทำงานสาขาเดียวกันแต่ต่างระดับกันเข้าด้วยกัน หรือนั้นเครือข่ายแนวตั้ง เช่น ชาวนา นักวิจัยด้านการเกษตร หน่วยงานกำหนดนโยบายการเกษตร และหน่วยงานระหว่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นต้น บางเครือข่ายมีสมาชิกแบบบุคคล แต่บางแห่งก็มีสมาชิกเป็นองค์กรหรือสถาบัน และบางแห่งมีปะปนกัน

- พื้นที่ทางภูมิศาสตร์

เป็นการจำแนกเป็นเครือข่ายที่ดำเนินงานในพื้นที่หนึ่งบางแห่งก็เป็นเครือข่ายระดับประเทศ บางแห่งเป็นเครือข่ายระดับภูมิภาค บางเครือข่ายก็เป็นเครือข่ายระดับชุมชนลุ่มน้ำ เช่น เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ เป็นต้น หรืออาจแบ่งตามเขตที่มีระบบนิเวศทางการเกษตรเหมือนกัน เช่น เครือข่ายข้อมูลข่าวสารในพื้นที่แห้งแล้ง (Arid Lands Information Network)

- วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

เครือข่ายจำนวนมากตั้งขึ้นเพื่อปรับปรุงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกและการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารเป็นวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย บางเครือข่ายตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือในการวิจัยศึกษา ฝึกอบรม หรือตลาด บางเครือข่ายมุ่งเพื่อแลกเปลี่ยนเครื่องมือในการประกอบอาชีพ (เช่น เครือข่าย

เครื่องจักรกลทางการเกษตร) บางเครือข่ายมุ่งเป็นกลุ่มพลังกระตุ้นความตระหนักของสังคม และเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก เครือข่ายหลายแห่งมีวัตถุประสงค์หลายด้าน ทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งร่วมมือกันในการจัดการฝึกอบรมและวิจัย รวมทั้งผลักดันนโยบาย

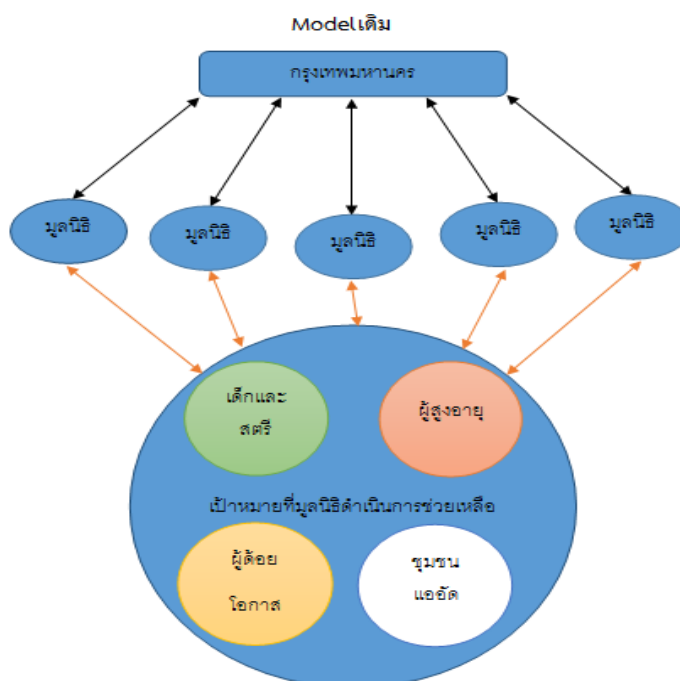
แนวทาง/ข้อเสนอในการแก้ปัญหา

มูลนิธิจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษาหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่นมิได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน หากมูลนิธิมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านต่างๆ จะสามารถทำประโยชน์เพื่อสาธารณะได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพมากกว่าต่างคนต่างทำงาน ไม่รวมตัวเป็นเครือข่าย โดยมีหน่วยงานราชการ คือ กรุงเทพมหานคร ดำเนินการส่งเสริมบทบาทของมูลนิธิ ดังนี้

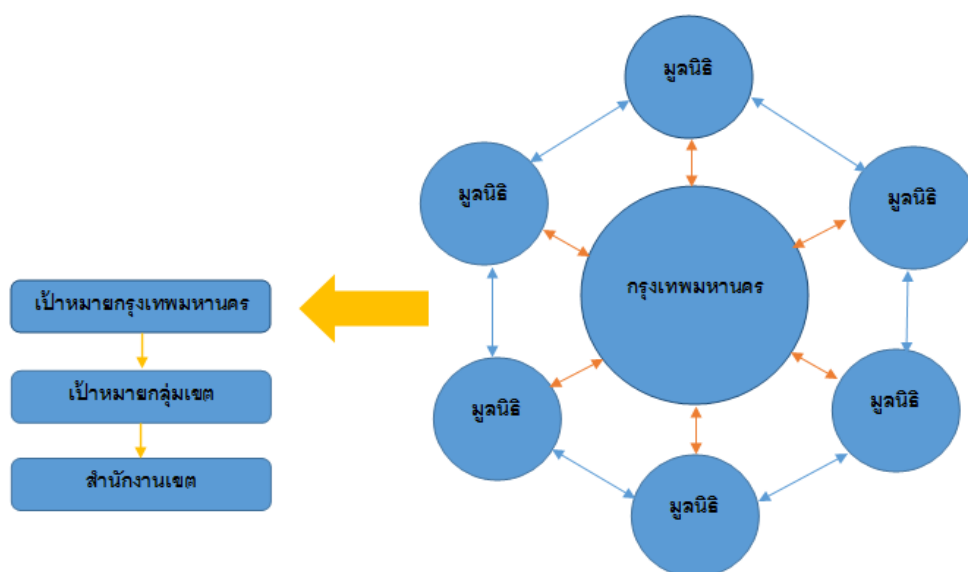
๑. กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานหลักในการประสานรวมทั้งเป็นแหล่งข้อมูลและคอยช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่างๆ ให้แก่มูลนิธิ

๒. กรุงเทพมหานครในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายที่รับผิดชอบงานมูลนิธิในขั้นตอนการรับจดทะเบียนจัดตั้ง จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงและแก้ไขข้อบังคับ โดยเป็นผู้พิจารณากลับกรองความถูกต้องและความเหมาะสมตรงตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเสนอความเห็นไปยังนายทะเบียนมูลนิธินั้น กรุงเทพมหานครควรเสนอให้มูลนิธิเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในขั้นตอนการจดทะเบียน

๓. จัดกิจกรรมประชุมมูลนิธิเขตเพื่อแลกเปลี่ยนการดำเนินงานปัญหาอุปสรรค ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อบังคับ กฎหมาย ความรู้ต่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของมูลนิธิ โดยดำเนินการจัดการประชุมอย่างน้อยปีละ ๑ - ๒ ครั้ง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นประธานมูลนิธิ และ คณะกรรมการบริหารมูลนิธิ

Model ใหม่

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาแนวทางรวบรวมข้อมูลของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร
๒. เพื่อศึกษาหาปัจจัยและแนวทางส่งเสริมให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครมีการร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในการดำเนินการที่เป็นสาธารณประโยชน์
๓. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา
๔. เพื่อให้องค์กรมูลนิธิได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างกันในการทำงานด้านการศึกษาอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษามีบทบาทในการทำงานด้านการศึกษาและพัฒนาสังคมอย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการรวมตัวเป็นเครือข่ายร้อยละ ๘๐ ของจำนวนมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเหมือนกัน

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

ร้อยละของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาที่เห็นด้วยว่าการรวมตัวเป็นเครือข่ายจะทำให้มีการทำงานด้านการศึกษาและพัฒนาสังคมมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในระดับมาก-มากที่สุด > ๘๐%

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ

๑. การกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ของกรุงเทพมหานครในการพัฒนามูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาต้องชัดเจน มีแผนงานรองรับที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
๒. ความร่วมมือจากมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม
๓. มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาความร่วมมือ การร่วมเป็นเครือข่าย เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

๔. กรุงเทพมหานครต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
๕. การติดตามอย่างต่อเนื่องและการประเมินผล

นิยามศัพท์

บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรม หรือการได้กระทำต่าง ๆ ของบุคคลที่สังคมคาดหวัง หรือกำหนดให้กระทำโดยจะมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่และสิทธิซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะ หรือตำแหน่ง ทางสังคมของบุคคลนั้นซึ่งจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หากบุคคลที่สังคมคาดหวังนั้น ไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่ได้ดำรงตำแหน่ง ก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

เครือข่าย หมายถึงการทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ

มูลนิธิ คือ ทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ วรรณคดี การศึกษาหรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมีได้มุ่งหาผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ/ผู้รับผิดชอบ

๑. ศึกษารวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อรายงาน ได้แก่ ทฤษฎีแนวคิดต่างๆ เอกสารงานวิจัย เอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง
๒. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมเพื่อกำหนดขอบเขตการศึกษา
๓. จัดทำเครื่องมือในการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถาม
๔. ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมายตามแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้จัดทำขึ้น ได้แก่ การเข้าสำรวจความคิดเห็นกับมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๐ แห่ง
๕. รวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้สำรวจเรียบร้อยแล้วตามข้อ ๔
๖. ประเมินผลและสรุปความคิดเห็นที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นตามแบบสอบถาม
๗. สรุปผลการศึกษา

งบประมาณที่ต้องใช้และระยะเวลาดำเนินการ

การจัดประชุมมูลนิธิกลุ่มเขต ๖ กลุ่มเขต ใช้งบประมาณดำเนินการ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

การศึกษา เรื่อง การส่งเสริมบทบาทมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม ผู้ศึกษาวิจัยได้วางแผนขั้นตอนการปฏิบัติดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากขั้นตอนดังกล่าวพบว่ามีความเสี่ยงที่อาจทำให้ได้ผลการศึกษาที่ไม่ตรงตามความเป็นจริงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ได้แก่ ๑) การจัดทำเครื่องมือในการประเมิน ๒) การดำเนินการสำรวจความคิดเห็น และ ๓) การรวบรวมแบบสอบถาม มีความเสี่ยงตามลำดับ ดังนี้ ๑) ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจคำถามในแบบสอบถาม ๒) ไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และ ๓) ไม่สามารถจัดเก็บแบบสอบถามไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการ ซึ่งมีแนวทางจัดการกับความเสี่ยงดังกล่าว ดังนี้ ๑) ผู้ศึกษาวิจัยต้องใช้ภาษาล้อคำในแบบสอบถามที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ๒) อธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการตอบแบบสอบถาม และ ๓) มีการติดตามประสานงานเพื่อรวบรวมแบบสอบถามอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาให้ครบถ้วนตามจำนวนที่ต้องการ

แนวทางในการบริหารความเสี่ยง

กระบวนการ	ความเสี่ยง	แนวทางบริหารความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ
๑. จัดทำเครื่องมือในการประเมิน ได้แก่ แบบสอบถาม	ผู้ตอบแบบสอบถามอาจไม่เข้าใจคำถามในแบบสอบถาม	ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ใช่คำที่ก่อให้เกิดความสับสน ต้องตีความได้หลายด้าน	ผู้ศึกษาวิจัย
๒. การดำเนินการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมาย	อาจไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม	อธิบายให้ทราบถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการตอบแบบสอบถาม	ผู้ศึกษาวิจัย
๓. การรวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้สำรวจเรียบร้อยแล้ว	การจัดเก็บแบบสอบถามไม่ครบถ้วน	มีการติดตามประสานงานเพื่อรวบรวมแบบสอบถามอย่างใกล้ชิด	ผู้ศึกษาวิจัย

การประเมินผล

ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการศึกษา เรื่อง การส่งเสริมบทบาทมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดเป็นเครื่องมือในการประเมินผล ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๕๐ แห่ง และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ตำแหน่ง ความคิดเห็น ใช้จำนวน ร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

๑. ตำแหน่งปัจจุบัน	- ประธานมูลนิธิ - รองประธานมูลนิธิ - กรรมการมูลนิธิ - อื่นๆ ได้แก่ เภรณญิก ผู้ติดต่อแทนมูลนิธิ ครู ในโรงเรียนที่ดูแลมูลนิธิ นิติกร เจ้าหน้าที่มูลนิธิ	๑๐.๘๑ ๘.๑๑ ๕๖.๗๖ ๒๔.๓๒
--------------------	---	---------------------------------

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็น

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (ค่าร้อยละ)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก/ ไม่ทราบเลย
๑. ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการมูลนิธิ					
๑.๑ ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อบังคับของมูลนิธิ	๑๐.๘๑	๕๑.๓๕	๓๒.๔๓	๕.๔๑	๐.๐๐
๑.๒ เข้าใจบทบาทของการดำเนินงานมูลนิธิที่ได้รับมอบหมาย	๑๓.๕๑	๖๒.๑๖	๒๑.๖๒	๒.๗๐	๐.๐๐
๑.๓ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อมูลเบื้องต้นของมูลนิธิจากสื่อใด	นิตยสาร ๖.๑๕	อินเทอร์เน็ต ๒๙.๒๓	บุคคล ๒๐.๐๐	เอกสาร ราชการ ๓๕.๓๘	อื่นๆ ๙.๒๓

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (ค่าร้อยละ)				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก/ ไม่ทราบเลย
๒. ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ					
๒.๑ ส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ	๓๗.๘๔	๓๕.๑๔	๑๘.๙๒	๕.๔๑	๒.๗๐
๒.๒ ส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับในการบริหารจัดการมูลนิธิ	๒๗.๐๓	๓๒.๔๓	๒๔.๓๒	๘.๑๑	๘.๑๑
๒.๓ ส่วนร่วมในการประเมินผลควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของมูลนิธิ	๒๔.๓๒	๔๐.๕๔	๒๔.๓๒	๘.๑๑	๒.๗๐
๓. ความคิดเห็นต่อการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น					
๓.๑ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้คำแนะนำ สนับสนุนช่วยเหลือ ด้านข้อมูลแก่มูลนิธิ	๓๕.๑๔	๔๘.๖๕	๑๓.๕๑	๒.๗๐	๐.๐๐
๓.๒ กรุงเทพมหานครควรเป็นหลักในการประสานความร่วมมือด้านข้อมูลของแต่ละมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เรื่องเดียวกันในการนำเข้าสู่ระบบที่สะดวกในการสืบค้น	๔๓.๒๔	๓๗.๘๔	๑๘.๙๒	๐.๐๐	๐.๐๐
๓.๓ การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาจะทำให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาสังคมยิ่งขึ้น	๔๐.๕๔	๔๐.๕๔	๑๖.๒๒	๒.๗๐	๐.๐๐

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งกรรมการมูลนิธิ ร้อยละ ๕๖.๗๖ ตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ เภรัญญิก ผู้ติดต่อแทนมูลนิธิ ครูในโรงเรียนที่ดูแลมูลนิธิ เจ้าหน้าที่มูลนิธิ และนิติกรผู้ผลการดำเนินการของมูลนิธิ ร้อยละ ๒๔.๓๒ ตำแหน่งประธานมูลนิธิ ร้อยละ ๑๐.๘๑ และรองประธานมูลนิธิ ร้อยละ ๘.๑๑

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. ความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานของมูลนิธิ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบกฎระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อบังคับของมูลนิธิในระดับมาก ร้อยละ ๕๑.๓๕ และเข้าใจบทบาทของการดำเนินงานของมูลนิธิที่ได้รับมอบหมายในระดับมาก ร้อยละ ๖๒.๑๖

นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อมูลเบื้องต้นของมูลนิธิจากเอกสารทางราชการมากที่สุด ร้อยละ ๓๕.๓๘ รองลงมาจากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ ๒๙.๒๓ จากบุคคล ร้อยละ ๒๐.๐๐ นิตยสาร ๖.๑๕ และอื่นๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงาน เขตฯ คู่มือ ติดต่อสอบถามเขต ร้อยละ ๙.๒๓

๒. ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการบริหารมูลนิธิ ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๓๗.๘๔ มีส่วนร่วมในการกำหนดข้อบังคับในการบริหารจัดการของมูลนิธิในระดับมาก ร้อยละ ๓๒.๔๓ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของมูลนิธิในระดับมาก ร้อยละ ๔๐.๕๔

๓. ความคิดเห็นต่อการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ให้คำแนะนำ สนับสนุน ช่วยเหลือ ด้านข้อมูลแก่มูลนิธิ ในระดับมาก ร้อยละ ๔๘.๖๕ และเห็นด้วยกับการที่กรุงเทพมหานครจะเป็นหลักในการ ประสานความร่วมมือด้านข้อมูลแต่ละมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เรื่องเดียวกันในการนำเข้าสู่ระบบที่สะดวกในการ สืบค้น ในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๔๓.๒๔

นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ ด้านการศึกษาจะทำให้เกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาสังคมยิ่งขึ้นในระดับมากที่สุด ร้อยละ ๔๐.๕๔ และระดับมาก ร้อยละ ๔๐.๕๔

ส่วนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. หน่วยงานของรัฐควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ การดำเนินงานเกี่ยวกับมูลนิธิ แก่กรรมการมูลนิธิ หรือเจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการบริหารงาน

๒. ควรมีการทำเน็ตเวิร์คของมูลนิธิ สมาคม องค์กรสาธารณประโยชน์ คนทำงาน ควรมีการพบปะ แลกเปลี่ยนและทำแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการช่วยเหลือกันในทุกๆประเด็นทุกด้านทุกมิติ

๓. มูลนิธิควรเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่หลักธรรมให้แก่ประชาชนทั่วไปเป็นจิตอาสาและเสียสละเป็น แบบอย่างโดยมีทางราชการสนับสนุน

๔. กรุงเทพมหานครโดยเฉพาะเขตฯ แต่ละเขตที่รับผิดชอบเรื่องมูลนิธิควรจะมีการประสานงานกับ มูลนิธิ มีการประชุมพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างมูลนิธิ ซึ่งเขตฯ จะต้องเป็น ผู้ประสานงาน เพราะขณะนี้มูลนิธิแทบจะไม่มีใครรู้จักกัน เพราะไม่มีการทำกิจกรรมร่วมกันซึ่งอาจจะเป็น ข้อบกพร่อง ซึ่งควรจะได้มีการแก้ไข ควรจะมีการประชุมกัน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์/ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และได้ข้อค้นพบ ดังนี้

๑. พบว่าในการดำเนินการของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ผู้ดำเนินการมูลนิธิทราบรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อบังคับของมูลนิธิในระดับมากเพียง ร้อยละ ๕๑.๓๕ และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อมูลเบื้องต้นของมูลนิธิ ส่วนใหญ่จากเอกสารทางราชการร้อยละ ๓๕.๓๘ และอินเทอร์เน็ตร้อยละ ๒๙.๒๓ จากผลการสำรวจดังกล่าว ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขต กรุงเทพมหานคร ดังนี้

๑) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของมูลนิธิมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ ข้อกฎหมาย และ ข้อบังคับของมูลนิธิในจำนวนปานกลางเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนมูลนิธิที่มีอยู่ทั้งหมด

๒) ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อกฎหมาย และข้อมูลเบื้องต้นของ มูลนิธิส่วนใหญ่ได้รับจากเอกสารทางราชการ ซึ่งเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้ยากและช้า ไม่สะดวกต่อการค้นหา

๒. ปัจจัยและแนวทางส่งเสริมให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครมี ความร่วมมือกันเป็นเครือข่ายในการดำเนินการที่เป็นสาธารณประโยชน์ ได้แก่

๑) กรุงเทพมหานครต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือด้านข้อมูลของแต่ละมูลนิธิที่มี วัตถุประสงค์เรื่องเดียวกันในการนำเข้าสู่ระบบที่สะดวกในการสืบค้น

๒) กรุงเทพมหานครต้องเป็นหลักในการประสานความร่วมมือของแต่ละมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครให้ร่วมมือกันเป็นเครือข่าย เช่น จัดกิจกรรมให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครได้ทำงานร่วมกันเพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการพบปะและร่วมตัวเป็นเครือข่าย เป็นต้น

๓) พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารสำหรับเครือข่ายมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

๓. แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการดำเนินการของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา

๑) ควรจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ การดำเนินงานเกี่ยวกับมูลนิธิ แก่กรรมการมูลนิธิ หรือเจ้าหน้าที่มูลนิธิที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการดำเนินงานของมูลนิธิ

๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางของมูลนิธิในทุกมิติให้ทุกฝ่ายทุกภาคส่วนได้เข้ามาสืบค้นและใช้ข้อมูลร่วมกันได้

๓) พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึงระหว่างกรุงเทพมหานครกับมูลนิธิ ให้หลากหลายช่องทาง เช่น จัดทำแอปพลิเคชัน ไลน์ เฟสบุ๊ก สายด่วน ฯลฯ

๔) ส่งเสริมสนับสนุนให้มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา ร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาสังคม อาจเริ่มจากเครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และค่อยๆ พัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งขึ้นมีวัตถุประสงค์ครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินงานของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา

๕. ร้อยละของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาที่เห็นด้วยว่าการร่วมตัวเป็นเครือข่ายจะทำให้มีการทำงานด้านการศึกษาและพัฒนาสังคมมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้นในระดับมาก-มากที่สุด > ๘๐% (ได้ค่าร้อยละ ๘๑.๐๘) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินการของมูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์ด้านการศึกษาเกิดความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาสังคมยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการ และผู้สูงอายุ. (๒๕๕๖). กลยุทธ์เครือข่ายการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : บริษัท คอสมิคเอนเตอร์ไพรส์ จำกัด.
- รุ่งโรจน์ เพชรบูรณ์. (๒๕๕๖). เครือข่ายภาคประชาสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (๒๕๒๕). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ส่งเสริมวิชาการ.
- สุภา สุกุลเงิน. (๒๕๕๕). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลัง การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ในทัศนะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: ศึกษา เฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุชา จันทรเฒ. (๒๕๒๔). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (๒๕๔๐). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ ๑๙). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- เสถียร จิรรังสิมันต์. (๒๕๕๙). บทความความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย. สำนักส่งเสริมและประสานการมี

ประวัติผู้เขียนเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวสุชานาถ กลิ่นประชา
วุฒิการศึกษา -	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
-	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสำหรับนักบริหาร)
	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน	สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการทำงาน/ราชการ	- ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ นักพัฒนาชุมชน ๓ งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตพญาไท
	- ๒๒ มีนาคม ๒๕๔๒ เจ้าพนักงานปกครอง ๖ ฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตดอนเมือง
	- ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เจ้าพนักงานปกครอง ๗ ฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตสายไหม
-	๔ มีนาคม ๒๕๕๖ เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ ส่วนความมั่นคงภายในและราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร